

Het natuurgebied Het Bolwerk in Zoutleeuw in het oog van de storm

Natuurpunt Zoutleeuw beheert al acht jaar Het Bolwerk, een natuurgebied van 7 ha waarvan 3 ha op de oude wallen van de Citadel (kruising tussen het fietspad en de Koepoortstraat). Al in 2001 zaten Natuurpunt Oost-Brabant, de Vrienden van Zoutleeuw en het gemeentebestuur rond de tafel voor dit vergeten stukje Zoutleeuw. Samen hebben we de toekomst van dit vergeten stukje Zoutleeuw uitgewerkt.

Wat vooraf ging

In 2009 werd het resultaat uitgeschreven in het Gemeentelijk Structuurplan voor Zoutleeuw: "Het beheer van de overige structuren en grachten aan de zuidzijde wordt overgedragen aan VZW Natuurpunt, met het oog op het inrichten van een natuurgebied ter bescherming van de unieke flora en fauna die zich gehuisvest heeft op de zuidelijke flanken van de tussenliggende wallen (microklimaat). Dit deel is slechts beperkt toegankelijk voor de recreant".

Vorig jaar op 27 april 2014 vond er in de Lakenhalle van Zoutleeuw een symposium plaats, een gezamenlijke organisatie van Natuurpunt Oost-Brabant, de Vrienden van Zoutleeuw en het gemeentebestuur, waar het Agentschap Onroerend Erfgoed de resultaten van het archeologisch onderzoek presenteerde. Natuurpunt Oost-Brabant stelde er haar visie omtrent 'Erfgoed in relatie met natuur' en haar nieuwe werkgroep 'Natuur en Erfgoed' voor. De aansluitende wandeling naar 'Het Bolwerk' was geanimeerd en alle neuzen leken in dezelfde richting te staan.

De onmiddellijke aanleiding: het natuurbeheerplan voor Het Bolwerk

Enkele maanden geleden diende Natuurpunt dan een aanvraag in bij het Agentschap Natuur en Bos om Het Bolwerk te erkennen als natuurreservaat, alsook een natuurbeheerplan met een visiegebied van 350 ha rond het reservaat. De Vlaamse Overheid verplicht Natuurpunt immers dergelijk toekomstplan uit te werken voor elk van de natuurgebieden die we beheren. Hier gaat het om een visie rond erfgoednatuur op de oude stadsvesten en een verbinding naar de Getevallei en het landschap.

Het is dit plan dat plots in het oog van een storm is terecht gekomen.

Ondanks onze uitvoerige uitleg aan het college van Burgemeester en Schepenen op 10 februari en weerlegging van hun foutieve aannames heeft het stadsbestuur toch beslist een negatief advies te geven en naar de pers te stappen. Gelet op alles wat vooraf ging, voor ons onbegrijpelijk. Nadien hebben de uitlatingen van het stadsbestuur in de pers nog diepere wonden geslagen. In de media is er plots sprake van een 12-tal ontvangen bezwaarschriften van onder meer de Landbouwrade, de Boerenbond, de Wildbeheereenheid, Vrienden van Zoutleeuw, de voetbalclub en zelfs de Kerkraad. Terwijl er geen openbaar onderzoek heeft plaatsgehad! Op welke informatie zijn deze zgn. bezwaarschriften dan gebaseerd en wie heeft de indieners tot deze stap aangezet?

Kwakkels en onwaarheden in de pers

- *Niemand ziet het nieuw natuurdomein zitten*
Natuurpunt krijgt 'njet'
- *Doodsteek voor mijn bedrijf*
- *Onvrede over plannen Natuurpunt*

Een greep uit de kwakkels die verschenen zijn in de pers

1. "Het visiegebied van 350 ha:
een probleem voor landbouwers en jagers."

Een visiegebied is het ecologisch samenhangend kader waarin een natuurgebied ligt. Voor 'Het Bolwerk' is dat de Getevallei. Een visiegebied heeft geen enkele juridische waarde of planologische impact en heeft bijgevolg ook geen invloed op landbouw en jacht. Natuurpunt kan nooit percelen 'inpalmen' zoals sommigen beweren. Het staat iedereen vrij om in dit gebied grond aan te kopen. Vermits Het Bolwerk niet in een door Europa erkend Habitatrichtlijngebied ligt, kunnen landbouwers ook geen rode of oranje kaart krijgen wegens een te hoge stikstofuitstoot.

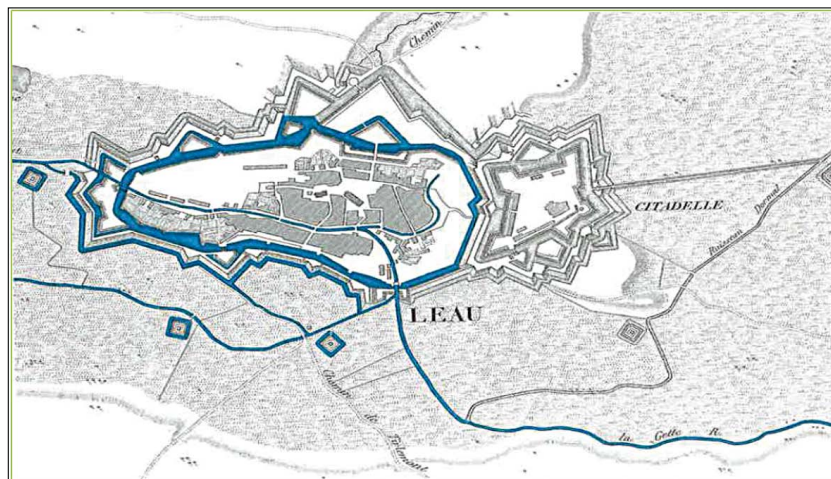

Bolwerk in Zoutleeuw. Foto Karen Veestraeten

2. “Door de erkenning van het natuurgebied (3 ha Citadel en 2 populierenbossen gelegen op de fietsroute), kan verder archeologisch onderzoek onmogelijk gemaakt worden.”

Natuurpunt is zelf vragende partij voor archeologisch onderzoek. In het erkenningsdossier wordt bijzondere aandacht besteed aan dit luik. Natuurpunt heeft trouwens als enige eigenaar van percelen waarop de resten van de citadel liggen, haar terrein opengesteld voor een grondig archeologisch onderzoek door studiebureau Antea. Het is deels door de openstelling voor dit onderzoek dat de site erkend werd als archeologische waardevolle zone. Een erkenning als natuurreservaat verhindert geenszins die samenwerking rond erfgoed. Het beheerdoel van Het Bolwerk centreert zich o.a. rond het zichtbaar maken van de contouren van de citadel in het landschap. Dit is nodig want met het vervagen van de oude stadsgrenzen kan er vlug een einde komen aan de (h)erkenning van dit erfgoed. Zo wachten we bijvoorbeeld zelf al jaren op de beloofde opruiming van het stort op het Natuurpunt-perceel, dat nu het zicht op de gracht van de citadel belemmert.

stadsbestuur wijzen op een structuurplan dat ze zelf hebben goedgekeurd.

Wat is intussen de realiteit? In tegenstelling tot het voornemen van de stad om de historische vesten van de citadel te beschermen, heeft de voetbalclub uitgebreid in de wal van de kern van de vroegere citadel. Dit is niet conform het ruimtelijk structuurplan en heeft de archeologische resten reeds zwaar beschadigd.

3. “Bij een erkenning van het visiegebied en ‘Het Bolwerk’ als natuurgebied, komen de uitbreidingsplannen van voetbalclub De Rode Duivels in gevaar.”

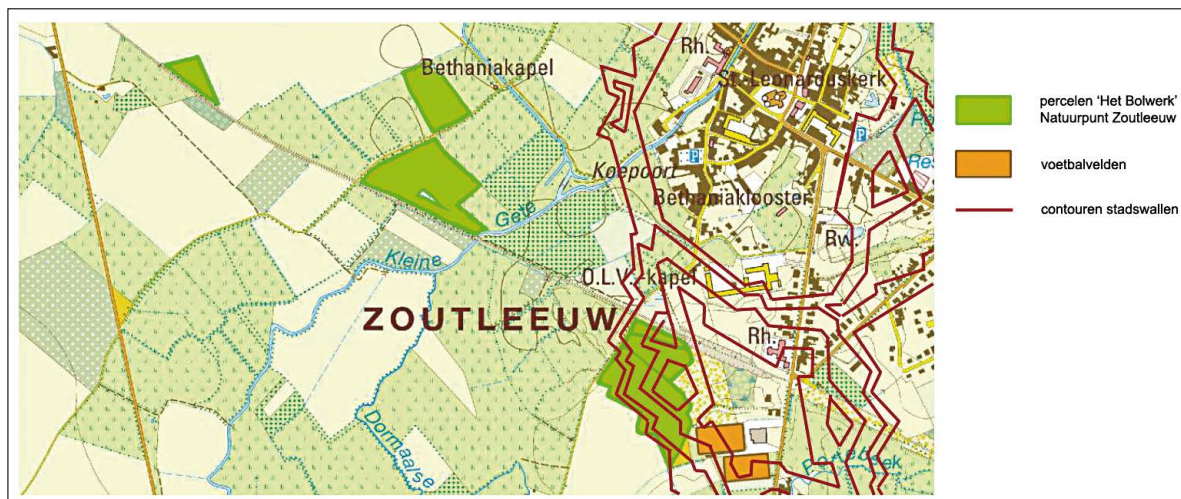
Of een uitbreiding van de voetbalinfrastructuur mogelijk is, is afhankelijk van de planologische bestemming van het gebied, en zoals hoger vermeld, heeft een visiegebied daar geen impact op. In het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan van 2009, ondertekend door het stadsbestuur staat op blz. 86 te lezen: De voetbalvelden en de voormalige sporthal ‘De Wallen’ liggen in een zone voor openbaar nut, maar liggen tevens op de plaats van de citadel die onderdeel was van het historische vesten rondom Zoutleeuw. Ze liggen daardoor storend voor de opwaardering van de citadel. Dus deze voetbalvelden zullen gedemonteerd worden en de voormalige sporthal zal afgebroken worden na herlokalisatie van de activiteiten. Na afbraak van de voormalige sporthal zal het perceel ingericht worden als groene randparking.

Het enige wat je Natuurpunt en het agentschap Onroerend Erfgoed in deze context kan verwijten, is dat ze het

4. “Men vreest dat door de erkenning het natuurgebied niet zal opengesteld worden voor het grote publiek.”

In het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan 2009 blz. 86 staat inderdaad dat het perceel slechts beperkt toegankelijk is voor de recreant.

Samen met de scholen van Zoutleeuw en een landbouwer zorgt Natuurpunt Zoutleeuw er op die manier voor dat dit mooie perceeltje nog waardevoller wordt en de unieke fauna en flora beschermd blijft. Ze geven er rondleidingen voor het publiek, organiseren werkdagen en activiteiten. Dus je kan moeilijk beweren dat Natuurpunt geen toegang geeft tot haar perceel. Natuurpunt is tot op heden trouwens de enige eigenaar van gronden op en rond de archeologische site die toegang geeft. Dit is trouwens een voorwaarde voor erkenning van een natuurbied. Een echt wandelpad is alleen mogelijk wanneer de naburige eigenaars hun perceel openstellen voor een wandelpad. Het betreffende Natuurpunt-perceel is immers amper 3 ha groot.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen rond het Bolwerk is het toch goed even stil te staan bij de waarde van samenwerking en bevordering van goed nabuurschap.

Ook na al deze heisa blijven we als Natuurpunt de beheerders en eigenaars van Het Bolwerk. We blijven burens van 'de voetbal', van de omgeving, van de gemeente. Ook wij hebben spreek-, inspraak en bezwaarrecht. We hebben uit het voorval veel geleerd. Nml. dat velen zich niet bekommeren om goed nabuurschap. De eerste keer dat ze negatief konden reageren ten opzichte van hun buur Natuurpunt hebben ze het gedaan. Onbegrijpelijk.

We gingen ervan uit dat we een goede samenwerking hadden met de **Vrienden van Zoutleeuw** en dat we samen stonden voor de toekomst van de site. Teleurstellend is het dan dat de Vrienden negatief reageren t.a.v. het natuurbeheerplan dat nodig is om het beheer verder te zetten en dat alle mogelijkheden tot samenwerking rond de erfgoedsite open laat. Ga je zo om met een partner die als eigenaar cruciaal is in elke toekomstige werking rond de erfgoedsite Het Bolwerk? Onbegrijpelijk.

Ook onze andere buur '**de voetbal**' heeft haar bezwaar tegen het beheerplan van de site bij de gemeente ingebracht. Ook hier hebben we als Natuurpunt in het kader van goede nabuurschap tot nu toe in vrede met elkaar geleefd en zelfs gedoogd dat de voetbal afvalwater loosde in het gebied. Nooit hebben we als Natuurpunt enig bezwaar ingediend bij vergunningsaanvragen voor de voetbal of klacht ingediend wanneer werken uitgevoerd werden die mogelijk vergunningsplichtig waren. Onbegrijpelijk dat voor het beheerplan dat enkel maaien inhoudt, de voetbal wel bezwaar indient. Onbegrijpelijk.

De **gemeente** zelf is bezig met een Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan voor de omgeving. Als betrokkene hebben we inspraak en kunnen we beroep aantekenen. Door haar uitval tegen Natuurpunt is het vertrouwen geschonden. Onbegrijpelijk.

Het **landbouwbedrijf** dat opgevoerd werd in de pers en dat geen enkel, maar dan ook geen enkel gevolg heeft van het voorgesteld beheerplan, is nu juist het bedrijf dat massa's hagen zonder enige vergunning gerooid heeft en delen van de vallei opgehoogd heeft. Onbegrijpelijk.

Tot slot: een toekomst voor natuur in Zoutleeuw?

Verwerven van natuurgebied door een natuurvereniging is de enige duurzame manier om de natuur veilig te stellen. Dit dossier benadrukt dat nogmaals. Natuurpunt is al jaren lang bezig met de bescherming van natuur in Zoutleeuw. Het stadsbestuur weet maar al te goed wat een natuurproject als meerwaarde heeft voor city marketing. Het Vinne is bv. het beste wat Zoutleeuw op dat vlak is overkomen het laatste decennium. Ook Het Bolwerk als kwaliteitsvol natuurproject biedt gelijkaardige kansen voor de stad. Nog zo'n troef voor Zoutleeuw: de 'inkomdreef' van de stad is voor elke bezoeker een aangename verrassing, men kan geen beter visitekaartje bedenken.

Jarenlang heeft het beleid deze visie gesteund, beleidsdocumenten volgeschreven met mooie woorden over erfgoedlandschappen, beeldkwaliteit, landschap en natuur als sterktes van de stad. Tot er een concreet dossier op de tafel komt en ze met één perstekst alles van de tafel vegen. Spijtig genoeg is er tussen woorden en daden een groot verschil. Dit kan je ook zien aan de veranderingen in de vallei rondom de platanendreef. Iedereen heeft de mond vol over natuur, landschap en erfgoed, maar in de praktijk is het landschap de laatste jaren aan een sterke metamorfose in negatieve zin begonnen: hagen worden gerooid en grachten worden gedempt, delen van de vallei opgehoogd, hoogstamboomgaarden maken plaats voor intensieve graslanden en graslanden maken plaats voor maisakkers.

De erkenning van het natuurbeheerplan van de 7 ha in eigendom van Natuurpunt - dat in dit geval vnl. maaibeheer inhoudt - is nodig om de natuur verder te laten ontwikkelen. Als goede rentmeester zijn wij verplicht een dergelijk toekomstplan uit te werken voor de natuurgebieden die we beheren.

Het Bolwerk met Zoutleeuw in de onmiddellijke nabijheid. Foto Archief JR

De omgeving rond de Dormaalbeek verdient een kans om uit te groeien tot een aantrekkelijk landschap. Een landschap met oog voor de gebruikers maar zeker ook voor natuur en erfgoed, voor landschapswaarde. Natuurpunt wil niet dat het blijft bij vage woorden maar wenst dat dit ook in de praktijk wordt omgezet. Wij wensen alle inwoners van Zoutleeuw een mooi landschap met respect voor natuur en erfgoed toe, zo noodzakelijk voor welbevinden en gezondheid. Natuurpunt zal blijven opkomen voor 'natuur voor iedereen', tot spijt van wie het benijdt.

Natuurpunt Oost-Brabant vzw
Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap